

17. 6. 2015

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zastavení podílu v korporaci podle nového občanského zákoníku

Nová úprava zastavení podílu v korporaci podle zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále jen „Občanský zákoník“) přináší oproti právní úpravě obsažené v zákoně č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „Starý občanský zákoník“) a v zákoně č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník (dále jen „Obchodní zákoník“) podstatné změny. Právní úprava obsažená v Občanském zákoníku nabyła účinnosti dne 1. ledna 2014.

ACHOUR & HAJEK

Zástavní právo patří nesporně mezi nejdůležitější zajišťovací instrumenty. Úpravu zástavního práva je nutno hledat v části upravující majetková práva a nikoliv v části upravující závazky a jejich zajištění. Konkrétně se jedná o ustanovení § 1309 až 1394 Občanského zákoníku, přičemž zastavení podílu v korporaci je upraveno v § 1320 až 1327 Občanského zákoníku. Úprava zástavního práva vychází ze stávající úpravy, ale je v řadě ohledů přesnější a liberálnější.

Zástavní právo k podílu bylo dříve upraveno samostatně v Obchodním zákoníku ohledně podílu ve společnosti s ručením omezeným. V rámci rekodifikace a sjednocení právní úpravy bylo zařazeno do obecné úpravy zástavního práva.

Podstata zástavního práva se nijak nemění. Nadále bude platit, že v případě, že není-li dluh zajištěný zástavním právem řádně a včas splněn, je věřitel oprávněn uspokojit se z výtěžku zpeněžení zástavy do ujednané výše nebo do výše pohledávky s příslušenstvím.

Předmětem zástavního práva může být každá věc, s níž lze obchodovat. Občanský zákoník nově definuje věc v právním smyslu jako vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Věci mohou být hmotné či nehmotné, movité či nemovité. Zástavou může být i soubor věcí, který se považuje za věc hromadnou, nebo závod. Zástava může být určena jednotlivě, nebo jiným způsobem tak, aby ji bylo možné určit kdykoli v době trvání zástavního práva.

Právní poměry týkající ze zástavního práva, jako práva věcného, se posuzují podle Občanského zákoníku, i když zástavní právo vzniklo před nabytím účinnosti Občanského zákoníku, tj. před 1. lednem 2014. Není tedy třeba žádného projevu vůle stran za účelem podřízení práv a povinností Občanskému zákoníku, a zároveň není možné tento efekt ani nijak vyloučit. Vznik zástavního práva, jakož i práva a povinnosti z něho vzniklá před 1. lednem 2014 se však posuzují podle dosavadních právních předpisů. [1]

Zřízení a vznik zástavního práva k podílu v korporaci

Zástavní právo k podílu se zřizuje písemnou zástavní smlouvou.[2] V ní strany specifikují podíl a pro jaký dluh je zástavní právo zřízeno. Zajišťuje-li se dluh ještě nedospělý nebo více dluhů, postačí ujednat, do jaké nejvyšší výše jistiny se zajištění poskytuje.

K samotnému vzniku zástavního práva je nutné, aby ke smlouvě, kterou bylo zástavní právo zřízeno, přistoupila další právní skutečnost. K věci zapsané ve veřejném seznamu vzniká zástavní právo zápisem v tomto seznamu. Zástavní právo k podílu tak vzniká až zápisem do obchodního rejstříku, ve kterém je korporace zapsána.[3] Zástavce nebo zástavní věřitel je povinen korporaci vznik zástavního práva oznámit bez zbytečného odkladu, ledaže dal příslušný orgán korporace k zastavení podílu souhlas.[4]

Jelikož má zápis zástavního práva k podílu do obchodního rejstříku právotvorný (konstitutivní) charakter, musí být souhlas valné hromady se zřízením zástavy, pokud je vyžadován, učiněn ve formě veřejné listiny.[5]

Pokud lze podíl v korporaci volně převést, lze k němu zřídit i zástavní právo. Lze-li podíl převést jen za určitých podmínek, vyžaduje se splnění týchž podmínek i při jeho zastavení. Stejně podmínky pro zastavení a převod vyplývají z toho, že realizací zástavního práva může dojít ke stejnému efektu jako v případě převodu podílu. Společenská smlouva však může zastavení podílu v korporaci omezit nebo zcela vyloučit.[6] Je-li podíl představován cenným papírem, je způsobilou zástavou jen tento cenný papír.[7]

Je-li s podílem spojeno hlasovací právo, může je zástavní věřitel vykonávat, jen pokud to bylo ujednáno.[8]

Občanský zákoník nově zakazuje společnosti přijmout do zástavy vlastní podíl. K takové zástavní smlouvě by se nepřihlíželo.[9]

Do doby splatnosti zajištěného dluhu má na peněžité a jiná věcná plnění vyplývající z účasti na korporaci právo zástavní dlužník. Dospěje-li však zajištěná pohledávka, aniž by byla plně uhrazena, nabývá tato práva zástavní věřitel, a to až do výše zajištěného dluhu. Tato plnění se na úhradu dluhu automaticky započítávají, ledaže si strany ujednají něco jiného.[10] Popře-li dlužník nebo zástavní dlužník výši nebo existenci dluhu v soudním řízení, poskytne se plnění oprávněné osobě až poté, co o výši nebo existenci dluhu rozhodne soud. Korporace do této doby nebude v prodlení, jestliže výplatu na základě této skutečnosti pozdrží.[11]

Zakázaná ujednání

Podobně jako předchozí úprava některých neplatných ujednání v zástavní smlouvě, zakazuje i právní úprava obsažená v Občanském zákoníku některá ujednání, avšak v mnohem užším rozsahu.

V první řadě se zakazují ujednání, podle kterých dlužník nebo zástavce nesmí zástavu vyplatit.

Dokud zajištěný dluh nedospěje, zakazuje se ujednat, že se zástavní věřitel nebude domáhat uspokojení ze zástavy nebo že věřitel může brát ze zástavy plody nebo užitky.

Nejdůležitější změnou však je ustanovení o tom, že dokud zajištěný dluh nedospěje, zakazuje se ujednat, že věřitel může zástavu zpeněžit libovolným způsobem nebo si ji může za libovolnou, anebo předem určenou cenu ponechat. Jinými slovy z toho tedy vyplývá, že poté, kdy zajištěný dluh dospěje, mohou se účastníci smlouvy dohodnout i na propadné zástavě. Možnost této dohody však neexistuje v případě, že zástavcem nebo zástavním dlužníkem je spotřebitel nebo člověk, který je malým nebo středním podnikatelem.

Práva a povinnosti ze zástavního práva

Základní povinností zástavního dlužníka je zdržet se všeho, čím se zástava zhoršuje na úkor zástavního věřitele.

Ustanovení § 1353 Občanského zákoníku stanoví, že stane-li se činem zástavního dlužníka dostatečná jistota zástavního věřitele nedostatečnou nebo sníží-li se nedostatečná jistota, zástavní dlužník ji přiměřeně doplní. To je však méně výhodné ustanovení, než platí obecně pro jistotu, jednak se obecně nevyžaduje snížení jistoty činem zástavního dlužníka a nedoplnění jistoty má za následek akceleraci splatnosti nezajištěného dluhu.

Jelikož je úprava zástavního práva ve vztahu k úpravě jistoty speciální, dospíváme k závěru, že pro zástavní právo tato obecná pravidla pro jistotu neplatí. Zástavní věřitel by tedy měl trvat na tom, aby zástavní smlouva upravila tyto otázky způsobem odpovídajícím obecné úpravě podle § 2017 Občanského zákoníku.[12]

Výkon zástavního práva

Zřejmě největší změnou v úpravě zástavního práva oproti úpravě obsažené ve Starém občanském zákoníku je možnost smluvního výkonu zástavního práva. Jakmile se zajištěný dluh stane splatným, může se zástavní věřitel vedle klasických způsobů v podobě zpeněžení zástavy ve veřejné dražbě a soudního prodeje zástavy uspokojit také způsobem, který si písemně dohodl se zástavcem.

Strany si však před dospělostí zajištěného dluhu nemohou ujednat, že věřitel může zástavu zpeněžit libovolným způsobem nebo si ji za libovolnou, anebo předem určenou cenu ponechat. Aby dohoda o realizaci zástavního práva privátním prodejem uzavřená již v zástavní smlouvě obstála vůči výše uvedenému omezení, musí být dostatečně specifická na to, aby vyloučila libovůli zástavního věřitele.[13]

Zástavní věřitel je povinen zástavnímu dlužníku písemně oznámit započetí výkonu zástavního práva včetně způsobu jeho výkonu. Zástavní věřitel zajistí zápis započetí výkonu zástavního práva k podílu do obchodního rejstříku. Zástavní dlužník nesmí podíl po oznámení započetí výkonu zástavního práva zcizit bez souhlasu zástavního věřitele. Zástavní věřitel může zástavu zpeněžit nejdříve po uplynutí třiceti dnů poté, co započetí výkonu zástavního práva zástavnímu dlužníkovi oznámil. Zástavní dlužník je povinen realizaci zástavního práva strpět a poskytnout při ní potřebnou součinnost.

Z výtěžku zpeněžení zástavy se uhradí dluh včetně příslušenství a nákladů, na jejichž náhradu má zástavní věřitel právo. Zástavní věřitel po provedeném výkonu zástavního práva podá zástavnímu dlužníkovi bez zbytečného odkladu písemné vyúčtování provedení výkonu zástavního práva.

Zástavní věřitel je povinen oznámit započetí výkonu zástavního práva všem společníkům. Mají-li tyto společníci k podílu předkupní právo, předkupní právo zanikne, neuplatní-li je společníci při zpeněžení zástavy.[14]

Strany zástavní smlouvy si mohou ujednat, že zástavní věřitel nabyde zastavený podíl v korporaci okamžikem, kdy byl jeho pokus o zpeněžení podílu při výkonu zástavního práva neúspěšný. Nebylo-li to ujednáno, může zástavní věřitel od tohoto okamžiku vykonávat společnická práva spojená s podílem[15] a může se dále po zástavním dlužníku domáhat, aby na něj za obvyklých obchodních podmínek převedl zastavený podíl na úhradu dluhu. Toto právo musí zástavní věřitel uplatnit u zástavního dlužníka nejpozději do jednoho měsíce ode dne, kdy byl jeho pokus o zpeněžení podílu neúspěšný, jinak toto právo zaniká.[16]

Pokud zástavní dlužník nepřevede podíl zástavnímu věřiteli do jednoho měsíce ode dne, kdy k tomu

byl vyzván, může se zástavní věřitel domáhat, aby obsah smlouvy určil soud.[17]

Zánik zástavního práva

Z akcesorické povahy zástavního práva vyplývá, že zanikne-li dluh, zanikne i zástavní právo.

Zástavního práva se však nedotkne odstoupení od smlouvy, ze které zajištěný dluh vznikl.

Zástavní právo k podílu však může zaniknout i v případě, že zajištěný dluh stále trvá a nebyl dosud uspokojen. Stane se tak v případě, že:

- (a) zanikne podíl;
- (b) zástavní věřitel se vzdá zástavního práva;
- (c) zástavce nebo zástavní dlužník složí zástavnímu věřiteli cenu podílu; nebo
- (d) uplyne doba, na kterou bylo zástavní právo zřízeno.

Zástavní dlužník může podat žádost o výmaz zástavního práva. Nezaniklo-li zástavní právo uplynutím doby, vymaže se z obchodního rejstříku, prokáže-li zástavní dlužník zánik zástavního práva listinou potvrzenou zástavním věřitelem nebo rozhodnutím soudu. Nepotvrdí-li zástavní věřitel zástavnímu dlužníkovi na jeho žádost zánik zástavního práva, nahradí škodu z toho vzniklou.

Shrnutí

S ohledem na výše uvedené lze shrnout:

- (a) Právní poměry týkající ze zástavního práva, jako práva věcného, se posuzují podle Občanského zákoníku. Vznik zástavního práva, jakož i práva a povinnosti z něho vniklá před 1. lednem 2014 se však posuzují podle dosavadních právních předpisů.
- (b) Zástavní právo k podílu se zřizuje písemnou zástavní smlouvou. V ní strany specifikují zastavovaný podíl a pro jaký dluh je zástavní právo zřízeno. Zajišťuje-li se dluh ještě nedospělý nebo více dluhů, postačí ujednat, do jaké nejvyšší výše jistiny se zajištění poskytuje. Nebude-li dluh zajištěný zástavním právem řádně a včas splněn, je věřitel oprávněn uspokojit se z výtěžku zpeněžení podílu do ujednané výše nebo do výše pohledávky s příslušenstvím.
- (c) K samotnému vzniku zástavního práva k podílu je nutné, aby ke smlouvě, kterou bylo zástavní právo zřízeno, přistoupila další právní skutečnost, a to zápis zástavního práva k podílu do obchodního rejstříku.
- (d) Zásadní změnou u zástavního práva je možnost stran dohodnout se na propadné zástavě poté, kdy zajištěný dluh dospěje. Možnost této dohody však neexistuje v případě, že zástavcem nebo zástavním dlužníkem je spotřebitel nebo člověk, který je malým nebo středním podnikatelem.
- (e) Zástavní věřitel by vždy měl trvat na tom, aby zástavní smlouva upravila otázky snížení hodnoty podílu způsobem odpovídajícím obecné úpravě podle § 2017 Občanského zákoníku.
- (f) Zřejmě největší změnou v úpravě zástavního práva oproti úpravě obsažené ve Starém občanském zákoníku je možnost smluvního výkonu zástavního práva. Jakmile se zajištěný dluh stane splatným, může se zástavní věřitel vedle klasických způsobů v podobě zpeněžení zástavy ve veřejné dražbě a soudního prodeje zástavy uspokojit také způsobem, který si písemně dohodl se zástavcem.

Mgr. Tereza Dočekalová,
Associate

[Achour & Hájek s.r.o.](#)

Kaunický palác
Panská 7
110 00 Praha 1

Tel.: +420 270 006 111

Fax: +420 270 006 122

e-mail: office@achourhajek.com

Citace:

Předmětem zástavního práva může být každá věc, s níž lze obchodovat. Občanský zákoník nově definuje věc v právním smyslu jako vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Věci mohou být hmotné či nehmotné, movité či nemovité. Zástavou může být i soubor věcí, který se považuje za věc hromadnou, nebo závod.

Zástavní právo k podílu se zřizuje písemnou zástavní smlouvou. V ní strany specifikují podíl a pro jaký dluh je zástavní právo zřízeno. Zajišťuje-li se dluh ještě nedospělý nebo více dluhů, postačí ujednat, do jaké nejvyšší výše jistiny se zajištění poskytuje.

Zástavní právo k podílu tak vzniká až zápisem do obchodního rejstříku, ve kterém je korporace zapsána. Zástavce nebo zástavní věřitel je povinen korporaci vznik zástavního práva oznámit bez zbytečného odkladu, ledaže dal příslušný orgán korporace k zastavení podílu souhlas.

Jelikož má zápis zástavního práva k podílu do obchodního rejstříku právotvorný (konstitutivní) charakter, musí být souhlas valné hromady se zřízením zástavy, pokud je vyžadován, učiněn ve formě veřejné listiny.

Pokud lze podíl v korporaci volně převést, lze k němu zřídit i zástavní právo. Lze-li podíl převést jen za určitých podmínek, vyžaduje se splnění týchž podmínek i při jeho zastavení. Stejně podmínky pro zastavení a převod vyplývají z toho, že realizací zástavního práva může dojít ke stejnému efektu jako v případě převodu podílu. Společenská smlouva však může zastavení podílu v korporaci omezit nebo zcela vyloučit.

Je-li s podílem spojeno hlasovací právo, může je zástavní věřitel vykonávat, jen pokud to bylo ujednáno.

Do doby splatnosti zajištěného dluhu má na peněžité a jiná věcná plnění vyplývající z účasti na korporaci právo zástavní dlužník. Dospěje-li však zajištěná pohledávka, aniž by byla plně uhrazena,

nabývá tato práva zástavní věřitel, a to až do výše zajištěného dluhu. Tato plnění se na úhradu dluhu automaticky započítávají, ledaže si strany ujednají něco jiného.

Popře-li dlužník nebo zástavní dlužník výši nebo existenci dluhu v soudním řízení, poskytne se plnění oprávněné osobě až poté, co o výši nebo existenci dluhu rozhodne soud. Korporace do této doby nebude v prodlení, jestliže výplatu na základě této skutečnosti pozdrží.

Nejdůležitější změnou však je ustanovení o tom, že dokud zajištěný dluh nedospěje, zakazuje se ujednat, že věřitel může zástavu zpeněžit libovolným způsobem nebo si ji může za libovolnou, anebo předem určenou cenu ponechat.

Zřejmě největší změnou v úpravě zástavního práva oproti úpravě obsažené ve Starém občanském zákoníku je možnost smluvního výkonu zástavního práva. Jakmile se zajištěný dluh stane splatným, může se zástavní věřitel vedle klasických způsobů v podobě zpeněžení zástavy ve veřejné dražbě a soudního prodeje zástavy uspokojit také způsobem, který si písemně dohodl se zástavcem.

Strany si však před dospělostí zajištěného dluhu nemohou ujednat, že věřitel může zástavu zpeněžit libovolným způsobem nebo si ji za libovolnou, anebo předem určenou cenu ponechat. Aby dohoda o realizaci zástavního práva privátním prodejem uzavřená již v zástavní smlouvě obstála vůči výše uvedenému omezení, musí být dostatečně specifická na to, aby vyloučila libovůli zástavního věřitele.

Zástavní věřitel může zástavu zpeněžit nejdříve po uplynutí třiceti dnů poté, co započítá výkon zástavního práva zástavnímu dlužníkovi oznámil. Zástavní dlužník je povinen realizaci zástavního práva strpět a poskytnout při ní potřebnou součinnost.

Z výtěžku zpeněžení zástavy se uhradí dluh včetně příslušenství a nákladů, na jejichž náhradu má zástavní věřitel právo. Zástavní věřitel po provedeném výkonu zástavního práva podá zástavnímu dlužníkovi bez zbytečného odkladu písemné vyúčtování provedení výkonu zástavního práva.

Zástavní věřitel je povinen oznámit započítá výkon zástavního práva všem společníkům. Mají-li tito společníci k podílu předkupní právo, předkupní právo zanikne, neuplatní-li je společníci při zpeněžení zástavy.

Strany zástavní smlouvy si mohou ujednat, že zástavní věřitel nabyde zastavený podíl v korporaci okamžikem, kdy byl jeho pokus o zpeněžení podílu při výkonu zástavního práva neúspěšný. Nebylo-li to ujednáno, může zástavní věřitel od tohoto okamžiku vykonávat společnická práva spojená s podílem a může se dále po zástavním dlužníku domáhat, aby na něj za obvyklých obchodních podmínek převedl zastavený podíl na úhradu dluhu.

Z akcesorické povahy zástavního práva vyplývá, že zanikne-li dluh, zanikne i zástavní právo. Zástavního práva se však nedotkne odstoupení od smlouvy, ze které zajištěný dluh vznikl. Zástavní právo k podílu však může zaniknout i v případě, že zajištěný dluh stále trvá a nebyl dosud uspokojen.

Zástavní dlužník může podat žádost o výmaz zástavního práva. Nezaniklo-li zástavní právo uplynutím doby, vymaže se z obchodního rejstříku, prokáže-li zástavní dlužník zánik zástavního práva listinou potvrzenou zástavním věřitelem nebo rozhodnutím soudu. Nepotvrdí-li zástavní věřitel zástavnímu dlužníkovi na jeho žádost zánik zástavního práva, nahradí škodu z toho vzniklou.

[1] Ustanovení § 3028 odst. 2 Občanského zákoníku.

[2] Ustanovení § 1314 odst. 1 Občanského zákoníku.

[3] Ustanovení § 1322 odst. 1 Občanského zákoníku.

- [4] Ustanovení § 1322 odst. 2 Občanského zákoníku.
- [5] Ustanovení § 172 odst. 1 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech, v platném znění.
- [6] Ustanovení § 1320 odst. 1 Občanského zákoníku.
- [7] Ustanovení § 1320 odst. 2 Občanského zákoníku.
- [8] Ustanovení § 1323 Občanského zákoníku.
- [9] Ustanovení § 1321 Občanského zákoníku.
- [10] Ustanovení § 1324 odst. 1 Občanského zákoníku.
- [11] Ustanovení § 1324 odst. 2 Občanského zákoníku.
- [12] § 2017 odst. 1 Občanského zákoníku: „Ztratí-li jistota na ceně tak, že se zajištění stane nedostatečným, má věřitel právo žádat od dlužníka, aby zajištění bez zbytečného odkladu přiměřeně doplnil; pokud to dlužník neučiní, stane se splatnou ta část pohledávky, která není zajištěna.“
- [13] Ustanovení § 1315 odst. 2 Občanského zákoníku.
- [14] Ustanovení § 1325 Občanského zákoníku.
- [15] Ustanovení § 1326 Občanského zákoníku.
- [16] Ustanovení § 1327 odst. 1 Občanského zákoníku.
- [17] Ustanovení § 1327 odst. 2 Občanského zákoníku.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)